

ARAŞTIRMA

ÖNLİSANS ÖĞRENCİLERİNİN KARANTİNA VE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE TÜKENMİŞLİK VE SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ

ÖZ

Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, tüm dünyanın eğitim sistemini de etkilemiştir. COVID-19 pandemisinden önce de üniversite hayatları boyunca tükenmişlik düzeylerini artıracak birçok faktörle karşı karşıya gelen öğrenciler COVID-19 pandemisi ile beraber daha fazla stresle baş etmek durumunda kalmışlardır. Bu çalışma sağlık programında eğitim gören önlisans öğrencilerinin karantina ve uzaktan eğitim sürecinde tükenmişlik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla planlanmıştır. Tanımlayıcı tarzda planlanan çalışmanın örneklemini 143 sağlık önlisans programı öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmacılara, pandemi sürecini ve online eğitimi değerlendiren Tanımlayıcı Bilgi Formu, Tükenmişlik Envanteri- Öğrenci Formu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği elektronik ortamda uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre; algılanan sosyal destek ile tükenme arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,016<0,05$). Tükenme düzeyindeki toplam değişim %3.4 oranında algılanan sosyal destek tarafından açıklanmaktadır. Algılanan sosyal destek toplam tükenme düzeyini azaltmaktadır. Aileden ($p=0,790>0,05$) ve arkadaştan ($p=0,513>0,05$) algılanan sosyal destek tükenme düzeyini etkilemezken, özel insandan algılanan sosyal destek ise tükenme düzeyini azaltmaktadır. Bu çalışmada; önlisans sağlık programında eğitim gören öğrenci popülasyonuna yönelik COVID-19 pandemisinin ve karantina sürecinde uzaktan eğitimin etkileri ortaya koyulmuştur. Çalışmamızın karantina ve uzaktan eğitim sürecinde sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin tükenmişlik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi aydınlatacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, COVID-19, tükenmişlik, sosyal destek

RESEARCH

BURNOUT AND SOCIAL SUPPORT LEVELS OF ASSOCIATE STUDENTS IN THE QUARANTINE AND DISTANCE EDUCATION PROCESS

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic, which swept the world, has gripped the education system of the entire world. Before the COVID-19 pandemic, students who faced many factors that would increase their burnout levels during their university life had to cope with more stressors with the COVID-19

Yeter ÇUVADAR BAŞ^{1*}

Esra DEMİRCİ ECEVİT¹

*Sorumlu Yazar e mail:
yetercuvadarl@outlook.com

¹Istanbul Gedik Üniversitesi,
Gedik Meslek Yüksekokulu,
İlk Ve Acil Yardım Programı,
İstanbul, Türkiye

Çuvadard BY, Ecevit DE.
Önlisans Öğrencilerinin
Karantina ve Uzaktan Eğitim
Sürecinde Tükenmişlik ve Sosyal
Destek Düzeyleri. Halic Üniv
Sağ Bil Der. 2023; 6(1) 33-44

Çuvadard BY, Ecevit DE.
Burnout and Social Support
Levels of Associate Students in
The Quarantine and Distance
Education Process. Halic Uni J
Health Sci. 2023; 6(1) 33-44

Doi:10.48124/husagbilder.1230338

ID: 1230338

Geliş Tarihi: 06.01.2023

Kabul Tarihi: 14.03.2023

pandemic. This study was planned to evaluate the relationship between burnout and social support levels in the quarantine and distance education process of associate degree students studying in the health program. The sample of the study, which was planned in a descriptive style, consisted of 143 health associate degree students. Descriptive Information Form, Burnout Inventory-Student Form and Multidimensional Perceived Social Support Scale, which evaluate the pandemic process and online education, were applied to the researchers in electronic environment. The data obtained in the research were evaluated in computer environment through SPSS 22.0 statistical program. According to the results of the research; the regression analysis performed to determine the cause-effect relationship between perceived social support and burnout was found to be significant ($p=0,016<0.05$). The total change in the level of burnout is explained by the perceived social support at a rate of 3.4%. Perceived social support reduces the level of total exhaustion. While perceived social support from family ($p=0.790>0.05$) and friend ($p=0.513>0.05$) does not affect the level of burnout, perceived social support from a special person reduces the level of exhaustion. In this study; the effects of the COVID-19 pandemic and distance education during the quarantine period for the student population studying in the associate degree health program have been revealed. It is thought that our study will illuminate the relationship between burnout and social support levels of students studying in the field of health during the quarantine and distance education process.

Key Words: *Distance learning, COVID-19, burnout, social support*

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) COVID-19'ü 11 Mart 2020'de bir pandemi olarak ilan etmiştir (1,2). Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, tüm dünyanın eğitim sistemini de etkilemiştir (3). Türkiye'de ise ilk vakanın 11 Mart 2020'de ilan edilmesiyle (4,5) salgının önüne geçmek amacıyla, eğitime ara verilmesi, daha sonrasında ise uzaktan eğitime geçilmesi, sosyal yaşam alanlarının kapatılması, bazı sektörler için evden çalışma ve 65 yaş üstü ve 18 yaş altı bireylere sokağa çıkma kısıtlaması, bulaş sonrası karantina süreci şeklinde önemli bazı tedbirler alınmıştır (5). COVID-19 eğitimde tüm dünyada tamamen çevrimiçi tasarım biçiminde önemli bir değişikliğe neden olmuştur (6).

Eğitim faaliyetleri başlangıçta sosyal mesafeye ilişkin bazı erken kısıtlamaların dışında tutulmuştur; ancak daha sonrasında, birçok üniversite ve eğitim kurumu, teorik ve pratik eğitimini uzaktan çevrimiçi eğitime taşımak durumunda kalmıştır (6). Eğitimin uzaktan çevrimiçi olarak gerçekleştirilmesi birçok açıdan radikal bir değişiklik olmuştur (3). Uzaktan eğitimin; akademisyen ve öğrenci arasındaki etkileşimi sınırlandırması ve öğrencilerin sosyalleşmesine engel olması, öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminin kullanılmasına dair bilgi eksikliklerinin olması, teknik aksaklıkların meydana gelmesi, öğrencilerin derse katılımında aksaklıklar olması

ve bunun sonucu olarak başarısızlıkların artması, uygulama gerektiren derslerde interaktif olarak öğrenci katılımının sağlanamaması ve tüm bunların sonucu olarak da öğrencilerde stres, yalnızlık kaygı, tükenmişlik gibi bazı sorunların ortaya çıkması olumsuz sonuçları olarak ortaya çıkmıştır (7,8,9,10). COVID-19 öğrencilerin sadece eğitim durumlarını etkilemekle kalmayıp aynı zamanda onların farklı türden kaygıları yüksek düzeylerde yaşamalarına sebep olarak tükenmişlik düzeylerinde ciddi bir artışa neden olmuştur (11). Özellikle sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin uygulamalı derslerine yüzyüze katılım sağlayamamaları ve stajlarını gerçekleştirememeleri öğrenciler açısından mesleki yaşantıları için büyük bir stres kaynağı olmuştur. COVID-19 pandemisinden önce de üniversite hayatları boyunca tükenmişlik düzeylerini artıracak birçok faktörle karşı karşıya gelen öğrenciler COVID-19 pandemisi ile beraber daha fazla stresle baş etmek durumunda kalmışlardır (11). İşte bu süreçte bireylerin tükenmişlik, kaygı, stres düzeyini azaltan koruyucu ve önleyici bir faktör olarak "Sosyal Destek" kavramı ortaya çıkmaktadır. Sosyal destek; tüm sosyal ağları içeren, bireye ailesi, eşi, öğretmeni, arkadaşı gibi yakın çevresi tarafından verilen her türlü destek ve destekleyici tutumu içeren geniş bir kavramdır (12). Artan sosyal destek bireyin stres ve kaygı ile başa çıkmasında, problem çözme

becerileri geliştirerek tükenmişlik düzeyinin azalmasında olumlu etki sağlamaktadır (12,13). Yapılan çalışmalar göstermektedir ki; üniversite öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve akademisyenlerden aldıkları sosyal destek ders katılımlarını artırarak, akademik başarılarını ve motivasyonlarını artırmakta, gelecekle ilgili endişelerini azaltarak stres ve tükenmişlik düzeylerini azaltmaktadır (12,13,14).

Literatür tarandığında özellikle sağlık alanında eğitim gören önlisans öğrencilerinin karantina süreci ve uzaktan eğitime bakış açıları, tükenmişlik düzeyleri ve bu düzeyi etkileyen sosyal destek düzeylerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Tüm bu bilgiler ışığında, bu çalışmanın karantina ve uzaktan eğitim sürecinde sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin tükenmişlik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi aydınlatacağı düşünülmektedir.

2. Gereç ve Yöntem

Bu çalışmada tanımlayıcı tarzda araştırma modeli kullanılmıştır. Evren 346 kişi olarak belirlenmiş ve örneklem seçiminine gidilmeyerek evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmayı katılmayı kabul eden 143 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada katılımcılara araştırmacılar tarafından literatür (10,11,12) doğrultusunda hazırlanan demografik verileri, pandemi sürecini ve online eğitimi değerlendiren Tanımlayıcı Bilgi Formu, Tükenmişlik Envanteri- Öğrenci Formu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği elektronik ortamda uygulanmıştır. Araştırma için 14.01.2021 tarihli ve E-71457743-044-2021.2.19 sayılı etik kurul izni ve kullanılan ölçeklerin sahiplerinden mail yolu ile izin alınmıştır. Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların

+1.5 ile -1.5, +2.0 ile -2.0 (15) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Araştırma değişkenlere ilişkin basıklık değerleri en düşük -0,113, en yüksek -1,215; çarpıklık değerleri en düşük -0,180, en yüksek 0,650 olarak saptanmıştır. Değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Öğrencilerin ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon ve lineer regresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır. Etki büyüklüğünü hesaplamak için Cohen(d) ve Eta kare(η^2) katsayıları kullanılmıştır. Cohen değeri 0.2:küçük; 0.5:orta; 0.8:büyük olarak, eta kare değeri 0.01:küçük; 0.06:orta; 0.14:büyük olarak değerlendirilmektedir (16).

3. Bulgular

Öğrencilerin 128'i (%89,5) 18-24, 15'i (%10,5) 24 üzeri bir yaşadadır. Öğrencilerin 28'i (%19,6) erkektir. Öğrencilerin 16'sı (%11,2) anestezi, 60'ı (%42,0) ilk ve acil yardım, 67'si (%46,9) tıbbi görüntüleme teknikleri programlarında eğitim görmektedir. Öğrencilerin 72'si (%50,3) 1, 71'i (%49,7) 2. Sınıftır. Öğrencilerin 132'si (%92,3) ailesiyle, 11'i (%7,7) yalnız olarak yaşamaktadır. Öğrencilerin 25'i (%17,5) COVID-19 geçirmiştir. Öğrencilerin göre 45'inin (%31,5) ailesi COVID-19 geçirmiştir. Öğrenciler pandemi sürecinde temas izolasyonu alma durumuna göre 40'ı (%28,0) evet, 103'ü (%72,0) hayır olarak dağılmaktadır. Öğrencilerden 23'ü (%16,1) bu süreçte kayıp yaşamış, 120'si (%83,9) yaşamamıştır. Öğrencilerden 45'i (%31,5) online eğitimi etkili bulurken, 98'i (%68,5) bulmamaktadır. Öğrenciler derslere canlı katılım sağlayabilme durumuna göre 110'u (%76,9) evet, 33'ü (%23,1) hayır olarak dağılmaktadır. Öğrenciler 24'ü (%16,8) çalışırken, 119'u (%83,2) herhangi bir işte çalışmamaktadır. Öğrencilerin 54'ü (%37,8) staj yapabilirken, 89'u (%62,2) yapamamıştır. Öğrencilerin 85'i (%59,4) online eğitimin onları olumsuz etkilediğini düşünürken, 58'i (%40,6) etkilenmediklerini ifade etmiştir (Tablo 1.)

Tablo 1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş		
18-24	128	89,5
24 Üzeri	15	10,5
Cinsiyet		
Erkek	28	19,6
Kadın	115	80,4
Bölüm		
Anestezi	16	11,2
İlk Ve Acil Yardım	60	42,0
Tıbbi Görüntüle Teknikleri	67	46,9
Sınıf		
1	72	50,3
2	71	49,7
Aileyle Birlikte Yaşama Durumu		
Evet	132	92,3
Hayır	11	7,7
Pandemi Sürecinde Covid19 Tanısı Alma		
Evet	25	17,5
Hayır	118	82,5
Pandemi Sürecinde Aileden Covid19 Tanısı Alma		
Evet	45	31,5
Hayır	98	68,5
Pandemi Sürecinde Temas İzolasyonu Alma		
Evet	40	28,0
Hayır	103	72,0
Pandemi Sürecinde Kayıp Yaşama Durumu		
Evet	23	16,1
Hayır	120	83,9
Online Eğitimi Etkili Bulma		
Evet	45	31,5
Hayır	98	68,5
Derslere Canlı Katılım Sağlayabilme		
Evet	110	76,9
Hayır	33	23,1
Çalışma Durumu		
Evet	24	16,8
Hayır	119	83,2
Staj Yapma Durumu		
Evet	54	37,8
Hayır	89	62,2
Online Eğitimin Hayatı Olumsuz Etkilemesi		
Evet	85	59,4
Hayır	58	40,6

Tablo 2. Algılanan Sosyal Destek ve Tükenmişlik Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Kurtosis	Skewness	Alpha
Aileden Algılanan Sosyal Destek	143	20,455	6,259	5,000	28,000	-0,570	-0,623	0,886
Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek	143	20,839	6,273	5,000	28,000	-0,113	-0,813	0,879
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	143	18,126	6,416	4,000	26,000	-1,215	-0,301	0,890
Algılanan Sosyal Destek Toplam	143	59,420	17,054	17,000	82,000	-0,917	-0,403	0,899
Tükenme	143	12,308	4,642	5,000	25,000	-0,255	0,650	0,845
Duyarsızlaşma	143	9,776	3,976	4,000	20,000	-0,442	0,483	0,863
Yetkinlik	143	14,734	2,860	8,000	20,000	-0,580	-0,180	0,858

Öğrencilerin “aileden algılanan sosyal destek” ortalaması 20,455±6,259 (Min=5; Maks=28), “özel insandan algılanan sosyal destek” ortalaması 20,839±6,273 (Min=5; Maks=28), “arkadaştan algılanan sosyal destek” ortalaması 18,126±6,416 (Min=4; Maks=26), “algılanan sosyal destek toplam” ortalaması

59,420±17,054 (Min=17; Maks=82), “tükenme” ortalaması 12,308±4,642 (Min=5; Maks=25), “duyarsızlaşma” ortalaması 9,776±3,976 (Min=4; Maks=20), “yetkinlik” ortalaması 14,734±2,860 (Min=8; Maks=20) olarak saptanmıştır.

Tablo 3. Algılanan Sosyal Desteğin Tükenmişlik Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	F	Model (p)	R ²
Tükenme	Sabit	15,567	11,217	0,000	5,968	0,016	0,034
	Algılanan Sosyal Destek Toplam	-0,055	-2,443	0,016			
Tükenme	Sabit	16,197	11,045	0,000	3,227	0,025	0,045
	Aileden Algılanan Sosyal Destek	-0,026	-0,266	0,790			
	Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek	-0,226	-2,443	0,016			
	Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	0,075	0,656	0,513			
Duyarsızlaşma	Sabit	12,439	10,445	0,000	5,409	0,021	0,030
	Algılanan Sosyal Destek Toplam	-0,045	-2,326	0,021			
	Sabit	12,695	10,042	0,000			
Duyarsızlaşma	Aileden Algılanan Sosyal Destek	0,013	0,157	0,876	7,806	0,006	0,032
	Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek	-0,155	-2,794	0,006			
	Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	0,003	0,027	0,979			
Yetkinlik	Sabit	12,248	14,488	0,000	9,356	0,003	0,056
	Algılanan Sosyal Destek Toplam	0,042	3,059	0,003			
	Sabit	11,400	13,055	0,000			
Yetkinlik	Aileden Algılanan Sosyal Destek	0,081	1,401	0,163	15,544	0,000	0,108
	Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek	0,144	3,943	0,000			
	Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	-0,142	-1,545	0,430			

Lineer Regresyon Analizi

Algılanan sosyal destek ile tükenme arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,016<0.05$). Tükenme düzeyindeki toplam değişim %3.4 oranında algılanan sosyal destek tarafından açıklanmaktadır. Algılanan sosyal destek toplam tükenme düzeyini azaltmaktadır.

Aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşan algılanan sosyal destek ile tükenme arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,025<0.05$). Tükenme düzeyindeki toplam değişim %4.5 oranında aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşan algılanan sosyal destek tarafından açıklanmaktadır. Aileden algılanan sosyal destek tükenme düzeyini etkilememektedir ($p=0.790>0.05$). Arkadaştan algılanan sosyal destek tükenme düzeyini etkilememektedir ($p=0.513>0.05$). Özel insandan algılanan sosyal destek ise tükenme düzeyini azaltmaktadır.

Algılanan sosyal destek toplam ile duyarsızlaşma arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,021<0.05$). Duyarsızlaşma düzeyindeki toplam değişim %3 oranında algılanan sosyal destek toplam tarafından açıklanmaktadır. Algılanan sosyal destek toplam duyarsızlaşma düzeyini azaltmaktadır.

Aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşan algılanan sosyal destek ile duyarsızlaşma arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere

yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,006<0.05$). Duyarsızlaşma düzeyindeki toplam değişim %3.2 oranında aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşan algılanan sosyal destek tarafından açıklanmaktadır. Aileden algılanan sosyal destek duyarsızlaşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.876>0.05$). Özel İnsandan algılanan sosyal destek duyarsızlaşma düzeyini azaltmaktadır. Arkadaştan algılanan sosyal destek duyarsızlaşma düzeyini etkilememektedir ($p=0.979>0.05$).

Algılanan sosyal destek toplam ile yetkinlik arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,003<0.05$). Yetkinlik düzeyindeki toplam değişim %5.6 oranında algılanan sosyal destek toplam tarafından açıklanmaktadır. Algılanan sosyal destek toplam yetkinlik düzeyini arttırmaktadır.

Aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşan algılanan sosyal destek ile yetkinlik arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi anlamlı bulunmuştur ($p=0,000<0.05$). Yetkinlik düzeyindeki toplam değişim %10.8 oranında aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşan algılanan sosyal destek tarafından açıklanmaktadır. Aileden algılanan sosyal destek yetkinlik düzeyini etkilememektedir ($p=0.163>0.05$). Özel İnsandan algılanan sosyal destek yetkinlik düzeyini arttırmaktadır. Arkadaştan algılanan sosyal destek yetkinlik düzeyini etkilememektedir ($p=0.430>0.05$). (Tablo 3).

Tablo 4. Algılanan Sosyal Destek ve Tükenmişlik Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu

Demografik Özellikler	n	Aileden Algılanan Sosyal Destek	Özel İnsandan Algılanan Sosyal Destek	Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	Algılanan Sosyal Destek Toplam	Tükenme	Duyarsızlaşma	Yetkinlik
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yaş								
18-24	128	20,719±6,047	20,875±6,152	18,336±6,427	59,930±16,639	12,641±4,727	9,891±4,130	14,633±2,834
24 Üzeri	15	18,200±7,720	20,533±7,463	16,333±6,241	55,067±20,387	9,467±2,503	8,800±2,111	15,600±3,043
t=		1,481	0,199	1,145	1,045	2,553	1,005	-1,241
p=		0,141	0,843	0,254	0,298	0,000	0,107	0,217
Cinsiyet								
Erkek	28	19,643±6,130	19,929±6,722	16,607±6,202	56,179±16,660	13,714±4,311	10,571±3,132	15,036±1,934
Kadın	115	20,652±6,301	21,061±6,169	18,496±6,439	60,209±17,126	11,965±4,673	9,583±4,144	14,661±3,046
t=		-0,764	-0,856	-1,401	-1,122	1,802	1,182	0,620
p=		0,446	0,394	0,163	0,264	0,074	0,239	0,421
Bölüm								
Anestezi	16	19,875±5,875	20,875±3,981	18,125±5,227	58,875±13,608	15,063±3,820	11,625±3,931	14,063±2,744
İlk Ve Acil Yardım	60	21,200±5,968	20,667±5,482	18,700±6,096	60,567±15,835	10,967±4,104	8,367±3,527	14,800±2,821
Tıbbi Görüntüle Teknikleri	67	19,925±6,613	20,985±7,358	17,612±6,970	58,522±18,904	12,851±4,921	10,597±4,008	14,836±2,942
F=		0,731	0,041	0,452	0,234	6,202	7,569	0,496
p=		0,483	0,960	0,638	0,792	0,003	0,001	0,610
PostHoc=						1>2, 3>2 (p<0.05)	1>2, 3>2 (p<0.05)	
Sınıf								
1	72	18,819±6,733	19,931±5,680	16,903±5,979	55,653±16,373	11,528±4,584	8,778±4,115	15,014±2,693
2	71	22,113±5,288	21,761±6,737	19,366±6,645	63,239±16,990	13,099±4,599	10,789±3,581	14,451±3,013
t=		-3,250	-1,757	-2,331	-2,719	-2,046	-3,115	1,179
p=		0,001	0,081	0,021	0,007	0,043	0,002	0,240
Aileyle Birlikte Yaşama Durumu								
Evet	132	20,341±6,262	20,667±6,311	17,871±6,485	58,879±17,092	12,349±4,635	9,803±3,943	14,614±2,770
Hayır	11	21,818±6,353	22,909±5,647	21,182±4,750	65,909±15,890	11,818±4,936	9,455±4,547	16,182±3,628
t=		-0,751	-1,140	-1,654	-1,317	0,363	0,278	-1,760
p=		0,454	0,256	0,100	0,190	0,717	0,781	0,081

Demografik Özellikler	n	Aileden Alınan Sosyal Destek	Özel İnsandan Alınan Sosyal Destek	Arkadaştan Alınan Sosyal Destek	Alınan Sosyal Destek Toplam	Tükenme	Duyarsızlaşma	Yetkinlik
Pandemi Sürecinde Covid19 Tamısı Alma								
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	25	20,920±7,065	21,240±6,954	18,720±7,121	60,880±20,264	11,240±4,648	8,800±3,524	15,920±2,871
Hayır	118	20,356±6,104	20,754±6,148	18,000±6,283	59,110±16,376	12,534±4,629	9,983±4,049	14,483±2,806
t=		0,408	0,351	0,508	0,470	-1,269	-1,355	2,316
p=		0,684	0,726	0,612	0,639	0,207	0,177	0,022
Pandemi Sürecinde Aileden Covid19 Tamısı Alma								
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	45	22,378±5,982	22,089±5,712	19,711±6,036	64,178±16,546	11,311±4,290	8,889±3,669	15,311±2,827
Hayır	98	19,571±6,214	20,265±6,461	17,398±6,484	57,235±16,918	12,765±4,747	10,184±4,062	14,469±2,851
t=		2,537	1,624	2,024	2,295	-1,752	-1,823	1,644
p=		0,012	0,107	0,045	0,023	0,082	0,070	0,102
Pandemi Sürecinde Temas İzolasyonu Alma								
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	40	20,575±6,793	21,000±6,288	18,850±5,942	60,425±17,556	11,600±3,914	9,525±3,896	14,950±2,987
Hayır	103	20,408±6,074	20,777±6,296	17,845±6,597	59,029±16,926	12,583±4,886	9,874±4,021	14,651±2,820
t=		0,143	0,190	0,840	0,438	-1,137	-0,470	0,561
p=		0,887	0,849	0,402	0,662	0,214	0,639	0,576
Pandemi Sürecinde Kayıp Yaşama Durumu								
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	23	19,565±6,927	22,348±5,432	18,522±6,999	60,435±17,873	11,609±4,831	9,304±3,971	15,000±2,431
Hayır	120	20,625±6,140	20,550±6,401	18,050±6,327	59,225±16,963	12,442±4,614	9,867±3,987	14,683±2,942
t=		-0,743	1,262	0,322	0,311	-0,787	-0,620	0,485
p=		0,459	0,209	0,748	0,757	0,432	0,536	0,628
Online Eğitimi Etkili Bulma								
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	45	19,200±6,784	19,933±6,569	17,556±5,987	56,689±17,698	11,556±4,625	7,733±3,229	15,956±2,421
Hayır	98	21,031±5,951	21,255±6,121	18,388±6,617	60,674±16,692	12,653±4,633	10,714±3,948	14,174±2,883
t=		-1,634	-1,172	-0,719	-1,301	-1,316	-4,428	3,603
p=		0,105	0,243	0,473	0,195	0,190	0,000	0,000

Demografik Özellikler	n	Aileden Algilanan Sosyal Destek	Özel İnsandan Algilanan Sosyal Destek	Arkadaştan Algilanan Sosyal Destek	Algılanan Sosyal Destek Toplam	Tükenme	Duyarsızlaşma	Yetkinlik
Derslere Canlı Katılım Sağlayabilme		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	110	20,427±6,295	20,873±6,536	18,200±6,281	59,500±17,322	11,536±4,420	9,000±3,662	15,246±2,641
Hayır	33	20,546±6,235	20,727±5,393	17,879±6,945	59,152±16,380	14,879±4,498	12,364±3,936	13,030±2,942
t=		-0,095	0,116	0,251	0,103	-3,795	-4,548	4,115
p=		0,925	0,907	0,802	0,918	0,000	0,000	0,000
Çalışma Durumu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	24	21,875±6,244	22,208±5,461	20,792±5,748	64,875±15,776	12,875±4,803	9,750±3,287	15,375±2,337
Hayır	119	20,168±6,250	20,563±6,409	17,588±6,431	58,319±17,152	12,193±4,622	9,782±4,113	14,605±2,946
t=		1,221	1,174	2,263	1,730	0,655	-0,035	1,205
p=		0,224	0,242	0,025	0,086	0,514	0,972	0,230
Staj Yapma Durumu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	54	22,259±5,274	21,426±7,210	19,685±6,787	63,370±17,625	13,278±4,815	10,889±3,266	14,500±2,867
Hayır	89	19,360±6,577	20,483±5,643	17,180±6,024	57,023±16,334	11,719±4,459	9,101±4,227	14,876±2,864
t=		2,747	0,871	2,298	2,186	1,966	2,662	-0,762
p=		0,004	0,414	0,023	0,030	0,051	0,005	0,447
Online Eğitimin Hayatı Olumsuz Etkilemesi		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evet	85	20,812±6,050	20,306±6,809	17,929±6,766	59,047±17,564	13,165±4,869	10,871±4,094	14,365±2,975
Hayır	58	19,931±6,572	21,621±5,354	18,414±5,912	59,966±16,412	11,052±4,006	8,172±3,207	15,276±2,614
t=		0,825	-1,233	-0,442	-0,315	2,733	4,213	-1,887
p=		0,411	0,199	0,659	0,753	0,005	0,000	0,061

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; PostHoc: Tukey, LSD

Algılanan sosyal destek ve tükenmişlik puanlarının tanımlayıcı özelliklere göre farklılaşma durumunu incelemek için yapılan analiz sonuçları incelendiğinde;

Yaşı 18-24 olanların tükenme puanları, yaş 24 üzeri olanların tükenme puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0<0.05$). Farkın nedeni bölüm anestezi olanların tükenme puanlarının bölüm ilk ve acil yardım olanların tükenme puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$). Bölüm

tıbbi görüntüle teknikleri olanların tükenme puanlarının bölüm ilk ve acil yardım olanların tükenme puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$). Öğrencilerin duyarsızlaşma puanları bölüme göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0.001<0.05$) Farkın nedeni bölüm anestezi olanların duyarsızlaşma puanlarının bölüm ilk ve acil yardım olanların duyarsızlaşma puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$). Bölüm tıbbi görüntüle teknikleri olanların duyarsızlaşma

puanlarının bölüm ilk ve acil yardım olanların duyarsızlaşma puanlarından yüksek olmasıdır ($p<0.05$).1. Sınıfların aileden algılanan sosyal destek puanları, 2. Sınıfların aileden algılanan sosyal destek puanlarından düşük bulunmuştur ($p=0.001<0.05$).1. Sınıfların arkadaşta algılanan sosyal destek puanları, 2. Sınıfların arkadaşta algılanan sosyal destek puanlarından düşük bulunmuştur ($p=0.021<0.05$). 1. Sınıfların algılanan sosyal destek toplam puanları, 2. Sınıfların algılanan sosyal destek toplam puanlarından ($x=63,239$) düşük bulunmuştur ($p=0.007<0.05$). 1. Sınıfların tükenme puanları, 2. Sınıfların tükenme puanlarından düşük bulunmuştur ($p=0.043<0.05$). Pandemi sürecinde aileden COVID-19 tanısı alanların aileden algılanan sosyal destek puanları, pandemi sürecinde aileden COVID-19 tanısı almayanların aileden algılanan sosyal destek puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.012<0.05$). Pandemi sürecinde aileden COVID-19 tanısı alanların arkadaşta algılanan sosyal destek puanları, pandemi sürecinde aileden COVID-19 tanısı almayanların arkadaşta algılanan sosyal destek puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.045<0.05$). Pandemi sürecinde aileden COVID-19 tanısı alanların algılanan sosyal destek toplam puanları, pandemi sürecinde aileden COVID-19 tanısı almayanların algılanan sosyal destek toplam puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.023<0.05$). Online eğitimi etkili bulanların duyarsızlaşma puanları, online eğitimi etkili bulmayanların duyarsızlaşma puanlarından düşük bulunmuştur ($p=0<0.05$). Online eğitimi etkili bulanların yetkinlik puanları, online eğitimi etkili bulmayanların yetkinlik puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0<0.05$). Derslere canlı katılım sağlayabilenlerin tükenme puanları, derslere canlı katılım sağlayamayanların tükenme puanlarından düşük bulunmuştur ($p=0<0.05$). Çalışanların arkadaşta algılanan sosyal destek puanları, çalışmayanların arkadaşta algılanan sosyal destek puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.025<0.05$). Staj yapanların aileden algılanan sosyal destek puanları, staj yapmayanların aileden algılanan sosyal destek puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.004<0.05$). Staj yapanların arkadaşta algılanan sosyal destek puanları, staj yapmayanların arkadaşta algılanan

sosyal destek puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.023<0.05$). Staj yapanların algılanan sosyal destek toplam puanları, staj yapmayanların algılanan sosyal destek toplam puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.03<0.05$). Öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek, özel insandan algılanan sosyal destek, arkadaşta algılanan sosyal destek, algılanan sosyal destek toplam, tükenme puanları yaş, cinsiyet, eğitim görülen program, sınıf, aileyle birlikte yaşama durumu, çalışma durumu, COVID-19 tanısı kendisi veya ailesi almış olma durumu, online eğitimi etkili bulma durumu, derslere canlı katılım sağlayabilme durumu, çalışma durumu, staj yapma durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Online eğitimin hayatını olumsuz etkileyenlerin tükenme puanları, online eğitimin hayatını olumsuz etkilemeyenlerin tükenme puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0.005<0.05$). Online eğitimin hayatını olumsuz etkileyenlerin duyarsızlaşma puanları, online eğitimin hayatını olumsuz etkilemeyenlerin duyarsızlaşma puanlarından yüksek bulunmuştur ($p=0<0.05$) (Tablo 4.).

4.Tartışma

Bu araştırmanın bulguları incelendiğinde; algılanan sosyal desteğin tükenmişlik düzeyini azalttığı görülmüştür. Literatürde bulgumuzu destekleyen bir çok çalışma mevcuttur (17,18,19,20,21). Bu bulgulara göre sosyal desteğin hali hazırda belli bir stres düzeyi olan olan öğrencilerin pandemi sürecinde tükenmişliklerini azaltma ve önlemede önemli bir fonksiyona sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, aileden ve arkadaşta alınan sosyal destek tükenmişlik düzeyini etkilemezken, özel insandan alınan sosyal desteğin tükenmişlik düzeyini azalttığı görülmüştür. Yapılan bir çalışmada aileden alınan sosyal desteğin öğrencilerin tükenmişlik düzeyini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır (22). Bunun sonucu çalışma grubunun ortaokul öğrencileri olması, bizim çalışma grubumuzun üniversite öğrencileri olmasıyla ilişkilendirilmiştir.

Araştırmada yaşı 18-24 olan öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri 24 yaş üzeri öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Yaşın ilerlemesi

bireylere daha çok tecrübe ve esneklik kazandırarak daha anlayışa dayalı bir tutum geliştirebilir. Yaşla beraber daha kararlara katılım ve kontrol elde etmeyle beraber çaresizlik ve tükenmişlik duyguları azalabilir (23).

Araştırmada 1.sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyleri 2.sınıf öğrencilerine göre daha yüksekken, tükenmişlik düzeyleri de daha düşük bulunmuştur. Bu sonuç literatürdeki yaşı büyük olan öğrencilerin daha fazla duyarsızlaşma gösterdiği bulgusunu desteklemektedir (21,24). 2. sınıflardaki alana dönük ve nispeten daha ağır olan dersler, okulu bitirme, atama için merkezi sınavlara hazırlanma ve istihdam belirsizliği gibi faktörlere ek olarak stajların 2.sınıfta gerçekleştiriliyor olması fakat pandemiden dolayı gerçekleştirilememesi bu süreçte yüksek tükenmişlik düzeylerine neden olmuş olabilir.

Araştırmada derslere canlı katılım sağlamak ve staj yapmak algılanan sosyal destek düzeyini azaltırken, tükenmişlik düzeyini azalttığı sonucu bulunmuştur. Çalışmamızın aksine bir çalışmada üniversite öğrencileri arasında en fazla tükenmişlik düzeyinin sağlık yüksekokullarında okuyan öğrenciler arasında görüldüğü bulunmuştur. Bunun sebebi olarak; yoğun bir programla eğitim görmeleri ve stajlarda hata yapmamaları beklentisi, hasta ve yakınlarının talepleri, hastanelerdeki ağır iş yükü, çalışma saatleri gösterilmiştir (21). Araştırmada pandemi sürecinde ailesinden COVID-19 tanısı alanların arkadaşın algılanan sosyal destek puanları, pandemi sürecinde ailesinden COVID-19 tanısı almayanların arkadaşın algılanan sosyal destek puanlarından yüksek bulunmuştur. Bu durum, karantina sürecinde çalışmaya katılan çoğu öğrencinin ailesiyle beraber yaşamasıyla ve ailesiyle daha çok vakit geçirmesiyle ilişkilendirilmiştir. COVID-19 döneminde öğrencilerin tükenmişlik düzeyini artıran bir diğer faktör ise Covid-19 hastalığına yakalanarak pozitif çıkmalarıdır. Enfekte veya temaslı bireylerin toplumdaki ve yakın çevresinden belirli bir süre izole edilmesi, öğrencilerin tükenmişlik düzeyini artırmaktadır.

Araştırmada online eğitimi etkili bulma durumu tükenmişlik düzeyini azaltmıştır. Bu durum derse aktif katılma ve akademik kaygı durumuyla ilişkilendirilmiştir.

Bu çalışmada; önlisans sağlık programında eğitim gören öğrenci popülasyonuna yönelik COVID-19 pandemisinin etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin anketlere verilen cevapları ışığında şu öneriler sunulmaktadır:

- COVID-19 pandemisi gibi aniden gelişebilen olağan dışı durumlar karşısında eğitim ve öğretimin aksamaması ve etkili bir şekilde devam edebilmesi için öncelikle uzaktan eğitimin gerçekleştirilebilmesi için gerekli teknik şartlar sağlanmalı ve bu şartlar güncel tutulmalıdır.
- Öğrencilerin psikolojik iyi olma halini etkileyen durumlar karşısında sadece teknik gereksinimlerin karşılanması yeterli değildir. Öğrencilerin psikolojik iyi olma halinin devamlılığı için gerekli psikososyal desteğin sürekli olarak sağlanması gerekmektedir.
- Öğrencilerin pandemi dışında dahi kaygı, stres ve tükenmişlik düzeylerini artıran sınav veya ödev gibi değerlendirme yaklaşımlarının uzaktan eğitime uygun olacak bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecindeki tükenmişlik ve algılanan sosyal destek düzeyleri nitel çalışmalarla desteklenebilir.
- Pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim ile öğrencilerin tükenmişlik ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki farklı öğrenci grupları ile çalışılabilir.

Kaynaklar

1. Maier, V, Alexa, L, Craciunescu, R. Online Education During the COVID19 Pandemic: Perceptions and Expectations of Romanian Students. ECEL 2020 19th European Conference on e-Learning, 2020, 317-324.
2. World Health Organization. WHO coronavirus disease (COVID-19) dashboard. 2020. Available: https://covid19.who.int/gclid=EAIaIQobChMI56js16yh6gIVIK2WCh2JygagEAYASAA-EgLj1fD_BwE
3. Moralista, RB, Oducado, RMF. Faculty Perception toward Online Education in a State College in the Philippines during the Coronavirus

- Disease 19 (COVID-19) Pandemic. *Universal Journal of Educational Research*, 2020, 8(10): 4736-4742, DOI: 10.13189/ujer.2020.081044
4. Koca, F. Turkey remains firm, calm as first coronavirus case confirmed. *Daily Sabah*. 2020. <https://www.dailysabah.com/turkey/turkey-remains-firm-calm-as-first-coronavirus-case-confirmed/news>
 5. Sani Bozkurt, S ve ark. COVID-19 Salgınında Türkiye'deki Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Ailelerine Yönelik Uzaktan Özel Eğitim Uygulamalarına İlişkin Uzman Bakış Açısı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2021. DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.786118.
 6. Seymour-Walsh, AE, Bell, A, Weber, A, Smith, T. Adapting to a new reality: COVID-19 coronavirus and online education in the health professions. *Rural and Remote Health*, 2020, 20: 6000.
 7. Prokopenko, I, & Berezhna, S. Higher education institutions in ukraine during the coronavirus, or covid-19, outbreak: new challenges vs new opportunities. 2020, 12(1Sup2): 130-135.
 8. Alomyan, H. The impact of distance learning on the psychology and learning of university students during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Instruction*, 2021, 14(4): 585-606.
 9. Dolenc, K, Šorgo, A, & Ploj Virtic, M. The difference in views of educators and students on forced online distance education can lead to unintentional side effects. *Education and Information Technologies*, 2021, 26(6): 7079-7105.
 10. Yazgan, B. Okul öncesi dönemde özel gereksinimli çocukların covid-19 pandemisi döneminde uzaktan eğitimlerine yönelik görüşlerin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Kastamonu Üniversitesi, 2022, Kastamonu.
 11. Şimşek, N ve Akün, MF. Büyük salgının eğitime etkileri ve oluşturduğu kaygı türleri: öğretmen adayları bakış açısından bir inceleme. *JRES*, 2022, 9(1): 18-34.
 12. Ayhan, Ş. Covid-19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin akademik motivasyonlarının incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, 2022, Ankara.
 13. Bempechat, J, & Shernoff, DJ. Parental influences on achievement motivation and student engagement. *Handbook of Research on Student Engagement*, 2012, 315-342.
 14. İskender, A. Boş zamanda sıkılma algısı ile üniversite öğrencilerinin riskli davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde çok boyutlu algılanan sosyal destek araçlarının rolü, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, 2018, Ankara.
 15. George, D, & Mallery, M. *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 2010, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
 16. Büyüköztürk, Ş, Çokluk, Ö & Köklü, N. *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*, 2018, Ankara: Pegem Akademi.
 17. Kovach, HR. *Relationship Among Stress, Social Support and Burnout Counseling Psychology Graduate Students*. Dissertation, University of Missouri-Kansas City, U.S.A, 2002.
 18. Çimen, S. *İlköğretim Öğretmenlerinde Tükenmişlik ve Yeterlik Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, 2007, Kocaeli.
 19. Karataş, H. *Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlikleri ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, 2009, İstanbul.
 20. Kutsal, D. *Lise Öğrencilerinin Tükenmişliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, 2009, Ankara.
 21. Gündüz, B, Çapri, B, Gökçakan, Z. *Üniversite öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2012,19: 38-55.
 22. Çakmak, A & Şahin, H. (2017). Ortaokula devam eden öğrencilerin algıladıkları sosyal desteğin okul tükenmişliğine etkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.esosder.org *Electronic Journal of Social Sciences* , 16(61), 569-582.
 23. Torun, AA. *Tükenmişlik Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme*. 9. Ulusal Psikoloji Kongresi, İstanbul, Türkiye, 1996, 307-314.
 24. Ören, N & Türkoğlu, H. *Öğretmen Adaylarında Tükenmişlik*, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2006, 16.